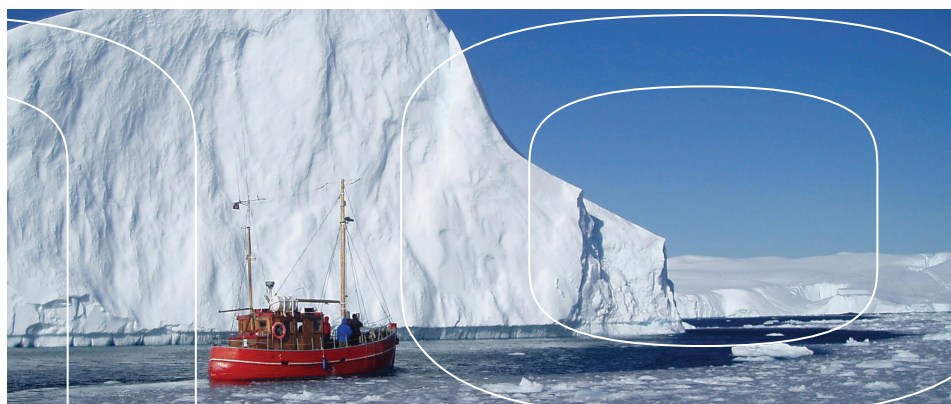

03 | 2008

Nordfiskeri

AKTUELT FRA DET NORDISKE FISKERISAMARBEJDE | OKTOBER 2008

Norden vil helst unngå subsidier – det kan bli dyrt

Over hele Norden er det et ønske at fiskerinæringen ikke skal få subsidier for å klare de rekordhøye oljeprisene. Det er enighet om at høye oljepriser vil kreve ofre. Det blir færre båter og de fangstmetodene som krever minste olje vinner frem.

Oljeprisens himmelflukt skaper uro i de nordiske fiskeriene. I utgangspunktet er vi høykostland, og en økning i oljeprisen presser marginene ytterligere.

Høy bunkerspris, hard konkurranse om kvalifisert arbeidskraft og et stigende kostnadsnivå svekker lønnsomheten i fiskeflåten. I næringen vurderes situasjonen som alvorlig og det stilles spørsmål ved om hvem som vil overleve. Frykten er en dramatisk nedbygging av næringen. Aktiviteten er allerede redusert i

hele Europa som følge av økte bunkerspriser. Fiskerier med lav lønnsomhet rammes først.

I EU har en valgt å gå inn med konkrete tiltak, mens diskusjonene i Norden tyder på et ønske om å unngå at myndighetene må inn og hjelpe sektoren. Likevel kan en fortsatt økning i oljeprisen medføre krav om at det settes i gang tiltak for å hindre et skred av konkurser.

Må finne løsninger selv

Norden deler seg i tre når spørsmålet om hvor langt den politiske innblanding bør være. Felles er et sterkt ønske om at direkte subsidier bør unngås. I de vestnordiske landene Grønland, Island, Færøyene og Norge er subsidier ikke et aktuelt tema. I Norge er det et krav fra Fiskebåtrederens Forbund at myndighetene holder øye med det EU gjør, for å sikre at det ikke skjer en konkurransevridning i forbindelse med den støttepakken EU la opp til i sommer.

I de nordiske EU-landene Danmark, Sverige og Finland er subsidiemotstanden også

tydelig, men de ser også fordeler i pakken fra EU-kommisjonen.

Sveinn Hjörtur Hjartarson jobber som økonom for de islandske rederne i LÍÚ. – Oljeprisen er rekordhøy, og det kan få konsekvenser for deler av fiskeflåten. Det første flåten gjør er å bruke mindre olje gjennom å bruke mindre maskinkraft. De som kan bruke rimeligere olje, de gjør det. Vi kommer også til å se økt bruk av fangstmetoder som line og annet redskap som ikke krever så mye energi. Vi ønsker ikke å bruke statlige subsidier, sier Hjartarson.

– Vi håper at de høye oljeprisene er en forbigående hendelse. Vi tror at oljeprisen vil falle til et betydelig lavere nivå enn i dag, og at dette skjer om ikke alt for lang tid. Hvis ikke vil vi få en alvorlig økonomisk krise, konkluderer Sveinn Hjörtur Hjartarson.

Oljeforbruket 17 prosent ned

De fleste færøyske båtene har fått kuttet i oljebruken ved å senke farten. Dette har gitt en betydelig gevinst, og flere kan vise til over ti prosent lavere oljebruk. Flere vurderer også nøye hvor langt de skal seile for å komme til fiskebankene. Nærmere land betyr også lavere oljeforbruk.

Den delen av den færøyske flåten som har vært hardest rammet, er trålerne som fisker på dypt vann. En betydelig del av denne flåten har ligget i havn i måneder.

EU-kommisjonen ser den høye oljeprisen som en god anledning til å ta ut overkapasiteten i unionens fiskeflåte – og å satse mer på mindre energikrevende båter. Alle foto: Jógvan H. Gardar.

Linebåtene bruker mindre oljen enn trålerne, og påvirkes ikke i like stor grad av oljeprisen.

Natten har senket seg, og det er stille i havna. Fremtidsutsiktene er dystre for dagens fiskere med dagens høye oljepriser.

- Det er dyrere å dra på feltet, enn å betale havneavgiften.

– Oljeprisen tvinger redere og mannskap til å finne nye løsninger. Oljeforbruket har gått betydelig ned i år, og er 17 prosent lavere i år, enn det var samme periode i 2007, sier Viberg Sørensen, formann i rederforbundet på Færøyene, Føroya Reiðarafelag.

Rammer de små

I Grønland rammes de små båtene hardere enn den oljedrevne flåten. Direktøren i KNAPK, som representerer fiskere og fangere, John Biilmann, påpeker at de høye oljeprisene rammer særlig de små jollefiskerne og selfangerne.

– De bruker små båter med bensinmotorer, og de trenger mye bensin, fordi de har langt til fangstfeltene. Det er for eksempel ikke mulig å få det til å gå økonomisk for selfangerne i Nord-Grønland. Å dra ut for å skyte en sel blir fort dyrt, sier Biilmann.

Jens K. Lyberth, er ansvarlig for fiskerinæringen hos den grønlandske arbeidsgiverforening (GA). Han regner ikke med at de grønlandske politikerne kommer til å subsidiere næringen, selv om han har et lite men.

– Det er ikke plass på statsbudsjettet, men det er valg til det grønlandske parlamentet, landstinget, i 2009. Hvis det legges nok press på det politiske systemet, da skal jeg ikke utelukke at de finner de nødvendige kronene til å subsidiere næringen, sier Jens K. Lyberth.

I Grønland ser de for seg at oljeprisen kan tvinge igjennom omstrukturering av det kystnære rekefisket – fra mindre båter til større og effektivere båter.

– Vi vil få en omstrukturering – mer eller mindre frivillig, sier Jens K. Lyberth. Han sier videre at den havgående delen av den grønlandske flåten allerede har vært igjennom en omstrukturering.

Håper at toppen er nådd

I Norge sitter administrerende direktør i Fiskebåtrederens Forbund, Audun Maråk, og tror at sensommerens prisfall på olje gir håp om at toppen er nådd, og at oljeprisen etter

hvert kan stabilisere seg på et lavere nivå.

– Etterspørselen etter olje forventes likevel å holde seg høy, samtidig ser vi at oljeprisen er svært labil, ikke minst i forhold til politiske konflikter. Vi er derfor nødt til å legge til grunn at oljeprisen vil bli på et høyt nivå, sier Maråk.

– Problemet for norsk fiskerinæring er imidlertid også at høy oljepris og høye renter gir en sterk norsk krone, og styrkingen av den norske kronkursen har spist opp det meste av prisveksten i fiskemarkedene. Det er samtidig en risiko for at generelt høyere matvarepriser vil redusere etterspørselen etter fisk. På sikt tror vi imidlertid på en positiv prisutvikling totalt sett, sier Maråk.

Energieffektiviteten til ulike regulerings- og strukturtiltak har tidligere ikke vært vektlagt i norsk fiskeripolitikk. Næringen har ofte prioritert andre forhold enn energieffektiviteten i arbeidet med fiskerireguleringer og strukturordninger.

– Både næringen og fiskeriforvaltningen må være villige til å tenke nytt når det gjelder regulerings- og strukturordninger, og energieffektiviteten av ulike ordninger må vektlegges langt sterkere enn i dag. Vi er i gang med kartleggningen av mulighetene for energieffektivisering i fiskeflåten. Potensialet er stort, og det er viktig at dette arbeidet nå gis høyeste prioritet, sier Audun Maråk.

Fiskebåtrederens Forbund mener at en fra norsk side bør prioritere andre tiltak enn subsidiering av næringen for å møte kostnadsutfordringene. Audun Maråk og hans organisasjon følger nøye med det som skjer i EU og de tiltakene unionen har satt i gang for å hjelpe sin egen fiskerinæring.

– Dersom det er politisk vilje til å gjennomføre de tiltak forbundet foreslår for å redusere kostnadene og øke lønnsomheten i flåten, og EUs tiltak ikke virker urimelig konkurransevridende, tror vi at en subsidiering av næringen kan unngås.

De små fiskebåtene som fisker nær land har større mulighet for å klare seg. Her er det kystfiskeren i Oslo som selger fra dagens fangst til sultne Osloborgere.

Mer omstrukturering i EU

Henrik Svenberg, leder for de svenske fiskerne i Sveriges Fiskares Riksförbund (SFR) håper at de tiltakene EU-kommisjonen har satt i gang vil hjelpe. Han er likevel litt skeptisk til hva som kan skje med deler av den vedtatte redningspakken.

– Det viktigste i opplegget til EU, er at det ikke legges opp til en rene subsidiepakker, men at det stilles krav om omstrukturering i sektoren over hele unionen, sier Henrik Svenberg.

Energibruken i den norske fiskeflåten

Kilo olje pr kilo fisk

Industrietrål	0,063
Seinot-kyst	0,174
Kystline	0,205
Snurrevad	0,259
Garnfiske	0,302
Ringnot	0,3132
Bankline	0,380
Ferskfisketrål	0,785
Fabrikktrål	0,810
Kystreketrål	1,236
Havreketrål	1,842

Kilde: FiskeribladetFiskaren/Sintef

– På et punkt risikerer kommisjonens opplegg å motarbeide sitt eget formål, og det er knyttet til den direkte statsstøtten som ligger i pakken. I forbindelse med denne risikerer vi å få ulik tilpasning i medlemslandene. Dette kan forskyve konkurransen mellom fiskerne, mener Henrik Svenberg.

– Kommisjonen har tydelig vist at den tar på alvor de utfordringene som fiskerinæringen har, men den stiller også tydelige krav til hva som må til for å få en endring som skaper bedre lønnsomhet og dermed også en bedre forvaltning av ressursene i havet, sier Svenberg.

Administrerende direktør i Danmarks Fiskeriforening (DF), Niels Wichmann, mener at flåten må bruke anledningen til å få fartøyer som bruker mindre drivstoff enn i dag.

– Det kan gjøres forbedringer på fartøyene uansett størrelse, sier han.

Nils Wichmann mener at det særlig er to områder i EUs bunkerspakke som er interessante for de danske fiskerne.

– Våre viktigste muligheter for å komme oss ut av dagens situasjon, er å se hva som vi kan gjøre med det programmet som er utarbeidet for å kunne få støtte fra det Europeiske Fiskerifond (EFF), slik at vi kan sette i gang med tiltak som reduserer bruken av olje. Den andre muligheten vi har, er å se på hvilke muligheter som finnes for å få bedre pris for fisken. Her er systemet med produsentorganisasjoner (PO) aktuelt, sier Wichmann.

Har ingen overkapasitet

I Finland er fiskerinæringen ingen stor næring, og dens plass i den politiske og offentlige debatten har ikke vært særlig synlig. De finske fiskerne har taklet økte bunkerspriser med å bli i havn lengre enn de ellers pleier å være. – Vi har ingen overkapasitet i fiskeflåten. Derfor har vi ikke noe å hente på å ta ut fiskebåter. Vi har ikke diskutert muligheten for subsidier. I den grad vi kan få penger ut av den pakken EU har lagt opp til, så regner jeg med at dette vil gå til å få oljeforbruket ned på den enkelte båten, sier Kim Jordas, daglig leder i Finlands Yrkesfiskarförbund.

Som i de andre nordiske EU-landene har EU-pakken blitt tatt imot rimelig avslappet i Finland. Pakken skal ses i sammenheng med det strukturprogrammet som EU allerede har lagt for perioden 2007-2013.

– Vi er i dialog med myndighetene for å se hva vi kan få til, og selv regner jeg med at det særlig er energieffektiviserende tiltak er det som det vil bli satset på, sier Kim Jordas.

Kontaktinfo:

Finland: www.sakl.fi, Kim Jordas, kim.jordas@sakl.fi

Sverige: www.yrkesfiskarna.se,

Henrik Svenberg, henrik.svenberg@yrkesfiskarna.se

Danmark: www.dkfisk.dk, Niels Wichmann, nw@dkfisk.dk

Norge: www.fiskebat.no, Audun Maråk, audun@fiskebat.no

Færøylene: www.shipowner-fo.com, Viberg Sørensen,

shipown@post.olivant.fo

Island: www.liu.is, Sveinn Hjörtur Hjartarson, sveinn@liu.is

Grønland: www.ga.gl, Jens K. Lyberth, jensk@ga.gl

OECD: www.oecd.org, Carl-Christian Schmidt,

carl-christian.schmidt@oecd.org

EU-kommisjonen: ec.europa.eu/commission_barroso/borg,

Joe Borg, cabinet-borg@ec.europa.eu

I Grønland regner en med at større trålere vil klare seg, mens de små kystbåtene og enmannsjollene vil får det vanskelig med de høye oljeprisene.

Sammenfattende konklusjon

Norden og høye oljepriser

- Et felles trekk i Norden er at diskusjonene om hvordan de høye oljeprisene skal takles i stor grad er tatt i fiskerinæringen. Det har vært dialoger mellom regjeringene og næringen, men dette har vært mest på et orienterende nivå. Unntaket er de nordiske EU-landene der det også konkret ses på hvordan EU-kommisjonens redningspakke kan komme danske, svenske og finske fiskere til gode.
- Det er bred nordisk motstand mot offentlige subsidier til fiskerinæringen. I stedet diskuteres omstrukturering og løsninger der en ser på redskapstyper, energieffektivisering og tiltak som generelt vil få oljeforbruket ned.
- Den økte oljeprisen har foreløpig ikke fått rederiene til å handle annerledes. Det som likevel ser ut til å være en effekt, er at de diskusjonene og tiltakene som næringene allerede har jobbet med i en årrekke, nemlig å bli mer energieffektive, mindre utslipp og så videre, de jobbes det nå med mer intensivt.

En gylden anledning

OECD anbefaler at fiskerinasjonene bruker anledningen til å gjøre endringer i flåtestrukturen og å satse på mindre energikrevende metoder når oljeprisen nå er høy.

I juli møttes OECD-landene til fiskeriseminar, der de diskuterte de høye oljeprisene og hvordan disse vil påvirke hele fiskerisektoren. Direktør for fiskeriavdelingen i OECD, Carl-Christian Schmidt, sier at de ikke konkluderte med hva som vil eller bør skje med den globale fiskerisektoren.

– Vi kan konstatere at oljeprisen er betydelig høyere i dag enn for bare kort tid siden. Vi som samfunn må lære oss å leve med at prisen fortsatt vil være høy i lang tid framover. Årsaken er blant annet at det ikke investeres nok i nye oljefelt eller i å finne mer olje. Dessuten er det i dag en begrenset kapasitet på foredlingsanlegg, sier Carl-Christian Schmidt.

Men hvordan vil så oljeprisen påvirke den globale fiskeflåten og fiskerinæringen?

– Det å fiske vil bli dyrere. Foreløpig har vi ikke sett at prisen på sjømat har økt, men dette vil komme. Prisen på mat generelt over hele verden øker, blant annet gjennom en økt etterspørsel fra såkalt nye markeder som Kina og India.

Hvilke løsninger ser OECD for fiskerisektoren?

– Det er mange tiltak som kan settes i gang. Vi har blant annet mulighet til å sette i gang med tekniske endringer. Vi kan sette inn så enkle metoder som målere om bord på båtene som viser hvor mye olje båten bruker. Dette vil på en veldig enkel måte kunne påvirke og lære fiskerne hvordan de kan spare energi ved å legge om måten de fisker på. De kan ved å bruke slike målere bli mer energieffektive.

Men hva kan den høye oljeprisen brukes til?

– Et veldig godt forslag er å gå igjennom restruktureringsprogrammene og se på hvordan kapasiteten kan kuttes. Det koster mer å drive fiskeriene i dag. Myndighetene og næringen har nå en gylden mulighet til å gå igjennom hele forvaltningspolitikken, og endre fiskerisektoren i en retning som skaper en mer effektiv og mer økonomisk lønnsom forvaltning.

– Myndighetene kan bruke anledningen med høye oljepriser til å påvirke sektoren til nytenkning og til å spre kunnskap om hvordan fiskeriene kan bli mer effektive – og mindre energikrevende, sier Carl-Christian Schmidt.

Den pelagiske flåten krever store mengder olje, og de rammes hardere enn andre deler av fiskeflåten, når oljeprisen skyter i været.

Dette er anledning til ytterligere restrukturering

EU-kommisjonen ser den høye oljeprisen som en god anledning til å ta ut overkapasiteten i unionens fiskeflåte – og å satse mer på mindre energikrevende metoder.

– Den internasjonale oljeprisen har mange-doblet seg fra rundt 20 dollars i 2002 til rundt 150 dollars pr fat olje i mai 2008, og selv om prisen har nærmet seg 100–110 dollars i starten av september, så er det ingen tegn i tiden som tyder på at den vil fortsette å falle de neste månedene. Tvert imot er det mye som tyder på at den vil øke igjen, sier Joe Borg, EU-kommissær med ansvar for fiskeri- og marine spørsmål.

Prisen på drivstoff til fiskeflåten har fra 2002 til september i 2008 økt med mer enn 200 prosent. Prisen pr liter var i sommer på rundt 0,7 Euro, men var i september kommet ned på 0,6 Euro.

– Dette er fremdeles et meget høyt prisnivå, men jeg tror dessverre at dette er det nivået vi må venne oss til i årene som kommer, sier Joe Borg.

Økt oljepris rammer den energikrevende delen av flåten hardest. For disse vil oljekostnadene noen ganger utgjøre over 50 prosent av verdien av det de fisker.

– Denne delen av flåten er ikke økonomisk bæredyktig nå. Andre deler av fiskeriflåten, for eksempel linebåtene, rammes ikke i like stor grad av dagens høye oljepriser, påpeker EU-kommissæren.

EU-landene har i en årrekke kjempet med en betydelig overkapasitet i unionens fiskeflåte. Det er satt i gang en rekke tiltak for å få ned kapasiteten til et nivå som samsvarer med de kvotene unionen har til rådighet.

– Den høye oljeprisen kommer i tillegg til at flåten fremdeles er alt for stor, selv om den er redusert de siste årene. Lønnsomheten blir ikke bedre, når olje prisen øker. Det er sannsynlig at den høye oljeprisen vil redusere kapasiteten i flåten ytterligere. Det vi håper er at vi vil se en økt satsning på mindre energikrevende båter og fangstmetoder, og at kapasiteten vil gå ned i den mer energikrevende delen av flåten.

– Vi presenterte i sommer en del forslag til løsninger, og har lagt opp til en rekke tiltak både på kort og lang sikt for fiskerinæringen, sier Borg.

– Dette skal på sikt skape grunnlaget for en sunn og bærekraftig fiskerinæring. Kommisjonen forventer at medlemslandene sammen med næringen benytter anledningen til å ta ut overkapasiteten, og å tilpasse flåten.

EU's redningsaksjon

EU har iverksatt ulike tiltak for å støtte fiskeriene som følge av høye kostnader, overkapasitet og markedsproblemer. Til sammen 16 milliarder norske kroner inngår i krisepakken, som blant annet skal gå til:

- Støtte til midlertidig eller permanent stans i fisket
- Strukturtiltak for å få ned overkapasitet
- Markedstiltak
- Støtte til drivstoffreduserende tiltak
- Støtte til førtidspensjonering

norden

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
www.norden.org

2008:1004

Information om det nordiske fiskerisamarbejde:
Fiskerirådgiver Ásmundur Guðjónsson

www.norden.org/fisk/

Tlf: +45 3396 0255
Fax: +45 3393 2047
ag@norden.org

Nordfiskeri er udgivet af Nordisk Ministerråd.
Tekst: Jógvan H. Gardar
Layout: Jette Koefoed

Publikationen kan bestilles på
www.norden.org/order
Flere publikationer på
www.norden.org/publikationer

Redaksjonen avsluttet 30. september

